

Juoksevatko Baltian tiikerit meidät kiinni?

Paavo Okko

Itämeren alueella on ollut toiminnassa 1990-luvulta lähtien kiinnostava ”kasvulaboratorio”. Neuvostoliiton hajoaminen ja usean Itämeren alueen maan itsenäistyminen sekä melko nopea tulo EU:n jäseniksi johtivat siihen, että tulotasoiltaan hyvin erilaiset maat tulivat samojen (sisä)markkinoiden piiriin. Talousteorian vahva ennuste on, että tilanteessa lähtee väistämättä käyntiin tulotasojen lähentyminen – eikä suinkaan prosessi, jossa rikkaat rikastuvat ja köyhät köyhtyvät. Kiinnikuromisessa hyvin menestyneet Viro, Latvia ja Liettua ovat todistaneet osaltaan tätä ja saaneet palkinnoksi nimen ”Baltian tiikerit”. Katsotaan seuraavassa näiden maiden talouskehityksen piirteitä sekä erityisesti, mitä vauhtia Viro ottaa nyt meitä kiinni.

Pienet Baltian tasavallat ovat erilaisuuksistaan huolimatta taustaltaan ja taloudelliselta menestykseltäänkin melko samanlaisia. On kuitenkin hyvä muistuttaa, että Itämeren alueella ja koko EU:ssa Puola on varsinainen selviytyjä globaalissa finanssikriisissä ja eurokriisissä: sen BKT on kasvanut niinäkin vuosina, jolloin Baltian tiikereiden kokonaistuotanto tippui noin 15 % ja Suomenkin yli 8 % (2009).

Viro, Latvia ja Liettua omaksuivat itsenäistymisen jälkeen valuuttakurssipolitiikassaan valuuttakatejärjestelmän. Sen oloissa ne onnistuivat pitämään valuuttakurssinsa kiinteänä sekä rahoittamaan suuret vaihtotasealijäämänsä. Maat olivat siis sijoittajien mielestä lupaavia kohteita. Kun finanssikriisi iski, pääomavirta tyrehtyi ja tuotanto romahti. Vaikka vientikin supistui, tuonti supistui kotimaisen käyttömäärän pienenemisen takia niin paljon, että maiden vaihtotaseet muuttuivat jopa ylijäämäisiksi.

Tällaisessa tilanteessa monen suositus oli valuutan devalvoiminen, mutta maat eivät halunneet sitä, vaan tasapainottivat talouksiaan sisäisellä devalvaatiolla. Nobelisti Paul Krugmankin ihmetteli, kuinka tällaista *austerity*-politiikkaa jotkut voivat harjoittaa. Maat saivat kuitenkin vientinsä kasvuun ja pääsivät nopeasti takaisin kasvun tielle – toisin kuin esimerkiksi Kreikka tai Suomi! Kansalaisille kaikki ei ollut tietysti helppoa. Ei ollut myöskään ihme, että Viron tultua euromaaksi 2011 ja sen osallistuessa Kreikan tukipakettien kokoamiseen kysyttiin, miksi virolaisten pitää oman kuurinsa jälkeen olla tässä mukana. Baltian tiikerit ovat kulkeneet myös rahaliittopolitiikassaan vastavirtaan. Eurokriisistä huolimatta niillä oli luja tahto tulla yhteiseen valuuttaan mukaan. Latvia liittyi 2014 ja Liettua 2015. Eipä moni euromaa ole antanut ennalta yhtä vahvaa näyttöä kyvystään hoitaa talouttaan kuntoon ilman valuuttakurssijoustoja. Toivotaan, että menestyvät eurossakin.

Katsotaan sitten vielä erikseen Viroa ja Suomea. Viron BKT henkeä kohti oli Eurostatin mukaan (ostovoimapariteetti) vuonna 2008 Suomen tasosta 57 %. Vuonna 2014 Viro oli jo 69 %:n tasolla meihin verrattuna. Viron BKT:n kasvu on ollut vuodesta 1995 viime vuoteen saakka keskimäärin 4,6 % vuodessa, Jaksoon osui kaksi laskun vuotta, joista suurempi oli -14,1 % (2009). Suomen BKT-kasvu oli samana aikana 2,2 % / v. Vaikka vuoden 2009 tiputuksesta (-8,3 %) selvittiin yhdellä vuodella, myöhemmin tuli kolme negatiivista vuotta lisää. Jos BKT (per capita) kasvaisi molemmissa maissa tästä eteenpäin tuota samaa vauhtia, Viro ottaisi meidät kiinni vuonna 2030!

Tulotason noustessa kohti eturiviä kiinnikuromisen vauhti hidastuu. Voi hyvin arvella, ettei Virokaan pysty pitämään tulevana vuosikymmeninä jatkuvasti yli 4 %:n vauhtia. Toisaalta meidän kykyä pitää edes kahden prosentin vauhtia epäillään nyt kovasti. Jos me jäämme yhteen prosenttiin ja Viro yltää kolmen prosentin vauhtiin, tasapeli saavutetaan 2033.

Institutionaaliset olosuhteet vaikuttavat lopulta suuresti kasvun nopeuteen. Olen pitänyt Suomi-Viro -vertailua hyvänä esimerkkinä tästä. Vuonna 1939 tulotasomme olivat hyvin lähellä toisiaan. Kun Viro palasi neuvostotaloudesta markkinatalouteen, se on saanut tehdä kovasti töitä ottaakseen meidät kiinni. Parhaassakin tapauksessa se ottaa aikaa vielä kauan. Jos me pystymme palaamaan kahden prosentin vauhtiin, eikä Viro yllä kuin kolmen prosentin vauhtiin, se on meidän rinnalla vasta 2050-luvun alussa. Toivotamme kuitenkin Baltian tiikereille menestystä, koska taloudellinen kilpailu ei ole nollasummapeliä. Itämeren alueen maiden menestys on yhteinen etumme.

Paavo Okko
Professori emeritus
Turun yliopiston kauppakorkeakoulu

Aiemmin sarjassa julkaistut kirjoitukset löydät [täältä](#).